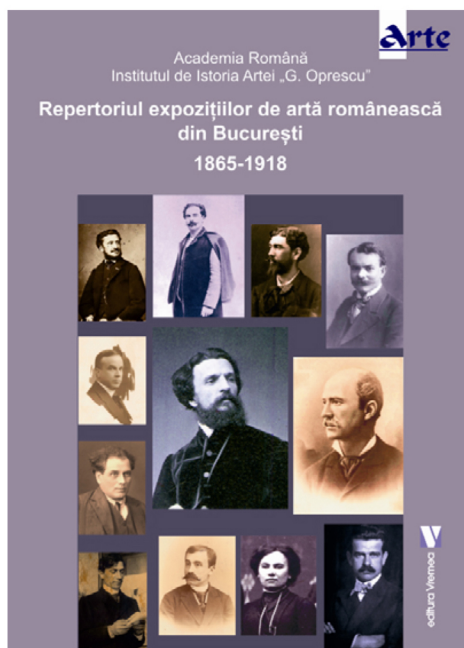

THEODOR ENESCU, IOANA VLASIU, IRINA FORTUNESCU, CARMEN LIICEANU, VIORICA ANDREESCU, ELENA MATEESCU, GHEORGHE COSMA, SANDA AGALIDI, *Repertoriul expozițiilor de artă din București: 1865-1918*, Editura Vremea, colecția „Arte”, București, 2019, 192 p. + il., prefață de Adrian-Silvan Ionescu, postfață de Ioana Vlasiu, ediție îngrijită de Ioana Apostol, Virginia Barbu, Ramona Caramela, Corina Teacă sub coordonarea lui Adrian-Silvan Ionescu.

Volumul *Repertoriul expozițiilor de artă din București: 1865-1918* poate fi văzut ca „un copil cu două perechi de părinți”, născut în urma unui „travaliu” de aproape... 40 de ani.

Tot sub semnul dublului, volumul a avut parte de două lansări: prima, în cadrul Târgului de carte „Bookfest”, la standul editurii Vremea, în data de 1 iunie 2019 – au vorbit atunci Silvia Colfescu, directoarea editurii, și drd. Virginia Barbu, cercetător științific la Institutul de Istoria Artei „G. Oprescu” (IIAGO); a doua, la librăria Humanitas-Cișmigiu, la 29 iunie 2019, volumul fiind prezentat, de această dată, și de către istoricul de artă dr. Adrian-Silvan Ionescu, directorul IIAGO.

Revenind la istoria volumului, trebuie precizat că aceasta a înregistrat mai multe etape de lucru. După cum se menționează atât în prefața semnată de dr. Adrian-Silvan Ionescu, cât și în postfața istoricului de artă dr. Ioana Vlasiu, *Repertoriul...* a fost elaborat la începutul anilor 1980, de o echipă de cercetători din cadrul sectorului de artă românească modernă al IIAGO, la propunerea și sub coordonarea regretatului Theodor Enescu. Însușind un uriaș efort colectiv de documentare sistematică, cercetările au debutat în 1971, cu o echipă din care făceau parte inițial Viorica Andreescu, Ioana Popovici (Vlasiu) și Irina Fortunescu, cărora, în anul următor,

li s-au adăugat Gheorghe Cosma (până în 1973) și Sanda Agalidi. După cum a amintit dr. Adrian-Silvan Ionescu, pe baza dosarului cu planurile de lucru ale Institutului din intervalul 1971-1974, ambiția de atunci a cercetătorilor era ca *Repertoriul...* să acopere tot teritoriul țării și un interval de peste 80 de ani – 1865-1947 –, în două faze, corespunzând perioadelor 1865-1916, respectiv 1917-1947. În cele din urmă, echipa a restrâns aria de investigație la București și a reușit să acopere doar primul interval, pe care l-a extins însă cu doi ani, ajungând până în 1918 (inclusiv). Laboriosul material a rămas pentru câteva decenii în manuscris, fiind cunoscut doar în cercul restrâns al celor care l-au conceput și al cercetătorilor istoriei artei românești, fără a vedea lumina tiparului. Cu toate acestea, o copie dactilo a fost păstrată, din fericire, de către una dintre autoare, Irina Fortunescu, care i-a oferit-o, cu ani în urmă, Ioanei Vlasiu. La rândul său, aceasta, conștientă de valoarea documentului, l-a dat la legat în câteva exemplare, dintre care unul a ajuns la biblioteca Muzeului Național de Artă al României, altul, la Muzeul Municipiului București și încă unul, la biblioteca IIAGO.

În timpul cât a fost secretar științific al IIAGO (2013-2017), dr. Alin Ciupală a avut inițiativa de a digitaliza manuscrisul din biblioteca Institutului, proces finalizat abia după încheierea mandatului său, în 2018. În fine, ultimul episod al acestei istorii a fost publicarea volumului la editura Vremea, în colecția „Arte”, în 2019, ediția fiind îngrijită de o parte dintre membrii actualei echipe a departamentului de artă modernă al IIAGO – Ioana Apostol, Virginia Barbu, Ramona Caramela, Corina Teacă –, sub coordonarea lui Adrian-Silvan Ionescu.

Informațiile din volum sunt structurate cronologic, sub forma unui tabel care conține următoarele rubrici: „Data” / „Expoziția, Locul de desfășurare” / „Informație bibliografică”.

Volumul debutează astfel cu prima „Expoziție a artiștilor în viață” (deschisă la 25 aprilie 1865, în „Sala mare de la Ministerul Cultelor”) și se încheie cu expoziția personală Ary Murnu (1918, Casa Filip).

În legătură cu cea de-a doua rubrică, potrivit afirmațiilor Virginiei Barbu, volumul reprezintă și o „geografie culturală a vechiului București”. Într-adevăr, în cazul multor expoziții cuprinse în lucrare, este menționat locul de desfășurare – fie acesta un muzeu, o galerie, o sală de expoziție sau, uneori, chiar un magazin. Această topografie a spațiilor expoziționale este, de altfel, punctată de Ioana Vlasiu în postfața volumului și a fost reluată de Silvia Colfescu în cuvântarea sa de la lansare, atunci când a vorbit despre București ca orașul ei „preferat”. Astfel, pe lângă locurile consacrate – ca Sala Stavropoleos, apoi Atheneul Român, Sala Pinacotecii din Palatul Academiei (azi, clădirea Universității) –, cititorul află și despre existența unor spații mai puțin cunoscute, improvizate sau „neconvenționale”, așa cum sunt, de pildă, vitrinele de magazine – precum cele de muzică, Gebauer și Sandrowitz, sau J. Feder, Mașota, Bercovici, Darmet (din fața Grădinii Episcopiei), Ion Alessiu (din Piața Teatrului) – sau librăriile (Rănișteanu, Bișovski, Grave, Librăria națională), hotelurile (Union, Herdan), redacțiile unor jurnale („Adevărul”, „L’Indépendance Roumaine”, „Trompeta Carpaților”) și chiar unele biserici sau alte spații improvizate, ca cele din Pasajul Român, de pe străzile Sărindari, Doamnei, Academiei, Vămii, Calea Victoriei sau vag desemnate, prin sintagme ca „peste drum de palat”. Mai mult, expozițiile erau găzduite în epocă și în reședințe private, precum casa-atelier a lui Theodor Aman, Casele Lahovary și Casa Strat de pe Calea Victoriei, Casa Filip de pe Câmpineanu, Casele Blarenberg de pe Episcopiei, casele Greceanu de pe bd. Elisabeta, casele Ioanide, casa Brus vizavi de Capșa, Casa Joji pe str. Regală, stradă pe care se afla și un atelier oferit artiștilor, pentru a lucra și a expune, de cunoscutul colecționar Alexandru Bogdan-Pitești.

Grație efortului echipei de editori, volumul beneficiază de un indice de nume, extrem de util, ca și de o bogată ilustrație cu imagini de arhivă, unele extrem de rare, provenite de la Biblioteca IIAGO, Cabinetul de Stampe al Bibliotecii Academiei Române, Biblioteca Muzeului Național de Artă al României și din colecția personală Adrian-Silvan Ionescu. Marele merit al acestui grupaj de fotografii este acela de a restitui „parfumul epocii” și, mai ales, de a „da chip” unor artiști care, pentru mulți cititori, sunt cunoscuți poate doar prin nume și/sau opere.

Volumul se dovedește, așadar, un valoros instrument de lucru, în primul rând pentru istoricii de artă, cercetătorii preocupați de scena artistică românească bucureșteană din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și până la sfârșitul Primului Război Mondial. În acest sens, în prefața volumului, dr. Adrian-Silvan Ionescu mărturisește: „*Repertoriul...* este o lucrare utilă atât specialistului, cât și amatorului cu interes pentru închegarea și evoluția vieții artistice românești, iar primii beneficiari vom fi noi, studioșii pe tărâmul istoriei artei naționale, care am trudit la adunarea sa în slovă tipărită pe aceste file”.

Eduard Andrei